22

THESIUM CHIRIATRICARUM Sylloge III.

DE

SCARIFICATIONE,

Quam

Divini Numinis Auſpicio

Sub PRÆSIDIO

GEORG. BALTHASARIS METZGERI,
Med. Doct. & Prof. P.

defendere conabitur

JACOBUS Wachter/ Memmingenſis.

Ad diem 3. Martij,
horis locoq; conſuetis.

TUBINGÆ,

LITERIS KERNERIANIS.

Anno M.DC.LXXI.

Σὺν Θεῷ!

THESIS I.

SCarificationem, quô ſuô meritô, neſcimus, præſidiorum ſanguinem evacuantium omnium hodie viliſſimum putari, res ipſa loquitur: vel enim à foro Medico penitus proſcribitur, vel eâ tamen negligentiâ tractatur, ut ſubinde dubites, an morbi an ægri verius jugulum petere debeat. Velut Medici dignitate inferior, ſolis tonſoribus, balneatoribus, at quibus hominibus? committitur; quaſi leve omnino adminiſtrationis opus, extra omne periculi telum poſitum, ubi perinde ſit, quando & quô fiat modô & locô, medicaſtrarum mulierum frequentiùs, quàm dogmaticorum Medicorum, ſuaſu ſuſcipitur, admittitur. Cùm tamen, ſi rem rectè videamus, paria cum venarum & arteriarum ſectionibus, generoſis illis remediis, imò his ſæpè majora faciat, operatorem pari cum illis Anatomicâ inſtructum ſcientiâ deſideret, parique facta locô, modô & tempore non aptis, ægrum infortunio mactet, ut ex dicendis plenius conſtabit. Noſtrum eſt, eò majori hanc curâ ventilare, quò contemptius huc usque plurimis habita fuit, quoque magis hujus ex jam cognito ſanguinis motu uſus innoteſcit, *P. Marquartô Slegelio, Anatomico oculatiſſimo, teſte comm. de ſang. motu, c. 15.*

II. Nomen nemini non notum originem Græcam ſapit, videnturque tum Latinorum ſcarificare, vel quod ſuffragante *C. Victore Schneidero l. 4. de catarrh. ſ. 1 c. 3.* fonti propius accedit, ſcarificare, tum populare noſtrum Schräpffen / ἀπὸ τοῦ σκαριφάσθαι ducta. Natum huic ſub veteri olim

 bar-

barbarie fuit ſynonymum Caraxatio; quô enim titulô & quam alii inter utrumque differentiam coquant, juxta vulgatum: ſumma caraxamus, ſed infima ſcarificamus; obeſiores naribus ſumus, quàm ut olfaciamus, nec etymon diverſum redolet. vide *Iouberti interpret. diction. chirurg. ad Guid. de Cauliaco.* Cæterùm ſenſu impropriô nunc miſsô, quô arbores ſcarificari dicuntur *Plinio l. 17. hiſt. natural. c. 27.* aut ſcorbutus incultis ſcriptoribus ſcarificationis ventris nomine venit, auctore *L. Lemniô l. 2. de complex. c. 6.* notat quà præſens vel ſimplicem ſine cucurbitulis vel cum his tentatam cutis carniſque diſſectionem. Cum utraque nobis hîc negotium erit, quatenus manifeſtam utraque ſanguinis evacuationem præſtat.

III. Eſt *vel ſolius cutis, vel carnis etiam ſubjectæ, in peccantis ſanguinis ſenſibiliter ſed ſenſim evacuandi gratiam, facta pluribus repetitis ictibus inciſio.*

IV. Remedium homini ab ipſa natura ad imitationem monſtratum creditur, quæ ſponte ſæpe ſuâ in ſui ſalutem noxium ab intimis ſanguinem ad corporis ambitum propellit, ſicque onere morbificæ ſe ſarcinæ exonerat; referente *Gu. Rolfincciô l. 4. meth. ſpec. comm. ſ. 4. c. 1.* Secundùm *naturalis hiſtoriæ Scriptorem* hippopotamus, ad mentem *Melampulaci* Arabis hirudines primi magiſtri extitêre; adi *ſyllogen 1. de v. ſ. th. 2.* Qui pulicem ad inutilem hominis ſanguinem ſugendum creatum ridiculè ſtatuunt ex *I. Cæſ. Scaligero ad Cardanum de ſubtil. exerc. 250.* hunc primum in arte ducem ſalutare poſſunt. Apes urſus, ſi fides eſt *Hierem. Drexelio in orb. phaëth.* ad hoc officium ſolicitat, cùm capitis gravedine laborans alvearia quærit, ut ab illis ædium ſuarum propugnatricibus pungatur & hâc ſcarificatione ſanguinem diſcutiat. Sed imperitiſſimi chirurgi iſti, nec perſonas, nec tempora, nec loca diſtinguere valentes, judiciô *I. Sperlingy phys. inſtit. l. 1. c. 6. ad præcept. 5.*

V. In quæſtionem venit, an veteri Græciæ innotuerit?

De

De ſimplici dubitare nemo audet, niſi qui in veterum monumentis hoſpes eſt. Documenta apud *Galenum* tot extant, quot ſcarificationis nomina, collegeruntque nonnulla *Marc. Aurelius Severinus chir. effic. enarr. p. 2. de ſcarif. Rolfincius l. d. c. 2. ſeqq.* ne plures in re manifeſta advocemus. Alteri litem movet *Hor. Augenius 10. de ſang. miſſ. 12.* quod nulla ſui inter Antiquos veſtigia reliquerit; contra tamen expreſſa loca apud *Coum l. de Medico. Pergamenum therap. per phlebot. c. 19. 3. de loc. affect. 4.* & alibi obvia.

VI. De priori primô ordine, ſed brevioribus lineis cum *I. Caeſ. Claudino l. 2. de ingreſſ. ad infirm. c. 6.* videbimus, cùm ſuum, apud nos præſertim, nomen laudemque ferè amiſerit, ſcarificatis cucurbitulis in locum ſurrogatis, quô jure quâve injuriâ *Proſp. Alpinus l. 3. med. Ægypt. c. 3.* & *Severinus l. c.* ſententiam ediſſerant. Formidabile quidem, ipsô fatente *Alpinô*, remedium eſt *l. d. c. 4.* puerorum terriculamentum c. 9. nimis crudele & maximô cum dolore conjunctum, *Walæô* judice, quam carnificinam potius dicerent ægroti, quàm medicinam *m. m. de ſcarificat.* uſus tamen antiquiori eandem ætati quam maximè probavit, magnique præprimis Ægyptiis ſemper æſtimata fuit, maximique etiamnum fit apud Arabes, Turcas, Italos, Hiſpanos, Gallos. Multifarium hujus periculum *Alpinus* inter Italos fecit *l. d. c. 4.* inter Gallos *Walæus l. c.* apud Neapolitanos *Rolfinccius de febrib. c. 80.* viderunt; pluries hanc ipſam cordatâ *Severinus* manu exercuit, paucisque abhinc annis Amicus Genevæ in tergo ſuo non ſine cordolio in literis ad nos expreſſo ſentiit, prorſusq; tutam, etſi contra *Alpin. l. d. c. 8.* ſummè dolorificam, cenſet *Sualve disquis. ther. gen. 56.*

VII. Erant autem hæ Veterum ſcarificationes ex *Galeno 2. ad Glaucon. de febr. 6.* ut gradibus ita effectu invicem diſtinctæ: una ſuperficiaria & brevis, quæ, quod marginem tantùm lamberet, vixque latentem ſubter ſummam cutem ſanguinem duceret, parum omnium conſenſu partibus in-

terioribus auxilii ſpondebat, excarnibus potius locis quàm aliis congrua. Longior altera & profunda ſubjectas quoque carnes penetrabat, plurimumque ſanguinis etiam ad animi usque deliquium hauriebat. Denique ultima illarum media, quo magis ab extremis ambabus abeſt; ita, ipſo *Galenô* arbitrô, tutior & in medendi uſu celebratior fuit. Quà adminiſtrationem fiebant ſive cæſim & per tractum, ſive punctim & per plagam; illam profundæ & mediæ, quæ cum veteribus ferè tumulum ſubierunt; hæc ſuperficiariæ, quæ nobis hodienum præſertim cum concurbitulis frequentatur, tribuitur. *Stephanus Gourmelenus* ſitûs vulnerum intuitu aliam differentiam inter æqualem & inæqualem fabricat, qua de etiam *Oribaſius ex Antyllo l. 7. collect. med. c. 18. Alpinus l. d. c. 5. 8.* monent: prior in ſimplici, poſterior in cucurbitularum applicatione magis locum habet.

VIII. Circa reliquum apparatum, priſcamque adminiſtrandi rationem non quidem plana omnia ſunt, unde *I. Cæſ. Claudinus l. c.* rectam hujus præſidii adminiſtrationem ad *Galeni* & *Veterum* mentem ſummopere ab aliis edoceri cupit, juxta tamen *Antyllum apud Oribaſium l. d. Vidum Vidium in chir. Ioh. Iacob Mannum de malleol. ſcarific.* ad hunc modum inſtituitur: Locus, ſi hujus fert conditio, lavandus, ſin minus, aquâ tepidâ, ut incaleſcat, irrigandus, ſpongiis fovendus, molliendus, frictionibus rubificandus, aut ſoli ignive exponendus in doloris partim medicinam, partim ſanguinis impetum concitandum: pòſt congruô operi inſtrumentô, inciſionis initiô ab inferioribus factô tractuque ad ſuperiora miſſô, ne ſanguis profluens manum operamque adminiſtrantis confundat, lineæ rectæ, æquales in longitudinem, & quod animadvertit *Peccetius l. 4. chir. c. 16.* per fibrarum, ſi profundô opus ſit vulnere, rectitudinem ducendæ ſunt, ut & faciliori vulnerum conſolidationi, & muſculorum non impediendæ contractioni conſulatur. Quod ipſum aliàs in apoſtematibus feliciter aperiendis peri-

ritiores chirurgi religiosè obſervandum inculcant. Caſum ſuggerit *Rolfinccius l. 1. Anat. c. 1.*

IX. Ægyptii ſuram inciſuri partem prius bene frictam pelvi calidâ plenæ immergunt, manibus & arundine modicè percutiunt, dein arctè ſub poplite zonulâ coriaceâ ligatam, omnique ſtupefactam arte inciſionibus ordinatis jam pluribus, jam paucioribus, pro neceſſitatis urgentia, æqualibus ſpatiis interſtinctis ſecant; depictam operationem cum ſuo apparatu in ſchemate ſiſtit *P. Alpinus l. c. c. 8.* parique Hiſpanos modô operari *Amatus Luſitanus in centuriis* teſtatur. Vacuatô ſanguine, cruribus abſterſis, manuum volis oleô ſeſaminô aut ſebô inunctis vulnerum labia citò iterum uniunt, moxque goſsypiô undique aptatô, partem lineâ faſciâ integrum triduum muniunt, ſtricteque obligant. Plura *cit. Autor.*

X. Inſtrumenta ſunt non recurvæ fliuttæ noſtræ, ſed ſcalpella tenuia, acutiſſima *Hippocrati de ulcerib.* Raſorium ſeu novaculam alii cum *I. Cæſ. Claudino* eligunt. Braſſiliani ſpinis arborum aut piſcis lamiæ dentibus negotium committunt. Aculeatum mulier ſilicem ſubſtituit & hôc cutim laceravit apud *Reiner. Solenandrum ſect. 5. conſult. 15. num. 15.*

XI. Locus pro indicantis varietate variat. Primas Antiquitas malleolorum ſcarificationi conceſſit, cujus hinc inde frequentes *Galenus* laudes decantat. Quæ qualis verò hæc fuerit, non ita liquet, cùm locus malleoli nomine deſcriptus *de cur. rat. per V. S. c. 18.* excarnis & exanguis deſideratæ huic & ad animi usque deliquium celebratæ evacuationi planè impar ſit, nec ſine gravioris doloris metu aut convulſionum minis, ob tendinum nervorumque præſentiam, cultro commodè ſubponi poſſit. Hinc *Ægyptij & Syri*, divortiô, ut videntur, à *Galeno* factô, ſuram, ſuperiorem magisque carnoſam cruris partem ſive unam ſive utramque ſimul cum magno ægrorum ſolatio incidunt. Sed ſalva

va res eſt. Non diſſentiunt, inquit *Rolfinccius*. Intelligitur illa pars ſuræ infra protuberantiam carnoſam media, malleolo contermina. Malleolus per excellentiam dicitur locus, quia ſcarificatio ab infra inchoatur, adde *P. Alpinum*, *I. Iacob. Mannum l. c. Daniel Sennertum in Inſtit.*

XII. Braſilienſes femoribus, brachiis & muſculoſis partibus omnibus eadem vulnera intentant, nec noſtrô judiciô imperitè, ut mox uſus docebit. In febribus malignis dorſum invadunt Neapolitani, perque hujus totam longitudinem multis æqualibus inciſionibus excurrunt. *Walæus* has in deſperata cephalalgia collo ad cucullarem muſculum applicatas notavit. *Hebræus Amſtelodamenſis* profundas toti capiti ex eryſipelate œdematoſo monſtroſè intumeſcenti feliciter intulit. *l. 3. prax. admirand. obſerv. 121.* ſimilesque veterum & recentiorum plures dolenti ex pleuritide lateri ſeriò commendant *Severinô monente l. d. c. 4.* Prudenter verò *Walæus* expertum rei Anatomicæ chirurgum requirit, qui innocuis partibus parcere norit: juſto enim profundiores ſciſſuras ſupra ſpinam dorſi paralyſis, ob nimiam hæmorrhagiam mors ſecuta fuit, apud *Z Luſitanum l. c. obſ. 65. 66.* Cæterùm etiam aures, nares, harum mediaſtinum, labia, mentum, gingivas doloroſæ huic medicinæ apud Ægyptios ſubjici pluribus ex *Ægypt. medic. autore l. 3. c. 2.* videre eſt. *Zac. Luſitanus* præcitatus linguam plus debitô tumefactam ſcarificavit *loco jam dicto l. 1. obſ. 81.* Ungues pollicis utriusque manus in pterygiis ſcarificare jubet *I. Sophronius Kozack de ſale ſ. 15.* eosdem in chiragræ, ut pedum ungues in podagræ metu, menſtruatim ſcarificatos laudat *Ph. Salmuthus c. 3. obſ. Med. 46.* pluresq; non raro partes ulceratæ, gangrænatæ, &c. ſcarificatum ſimplicem magis, quàm cum cucurbitulis, optant.

XIII. Loco reſpondent quantitas & uſus: de utroque fidei datæ memores breviter. Secundùm enim inciſiones plures aut pauciores, magis minus profundas, loca majoribus

ibus minoribus prædita vaſis, nunc largiorem nunc parcio-rem cruoris fluxum irritari quis inficiabitur? *Oribaſius l. c. c. 20. & libro Galeno adſcripto præſag. exper. confirm. c. 4.* è cruribus libras quaſi duas eduxit. *Alpinus* in pueris æquè ac adultis ad libram adſcendit, *c. 7.* Tres libras detractas *Sennertus* memorat. *Galenus l. d. art. curat. ad Glaucon.* ad animi aliquando defectum evacuari fatetur. Circa ungues prolicere, quantum haberi poteſt, *Kotzacki* conſilium eſt. E narium mediaſtino paucus, plurimus è naribus ipſis fluit. Aures ad *I. Thom. Minadoi* relationem unciam & ultra fundunt. Quicquid autem de quantitate fiat, ſi id evacuatur, quod oportet evacuari, confert & ægri facilè tolerant *1. aphor. 2.23. 4. aphor. 3.* Nonnunquam cucurbitularum opus eſt ope, quæ opus facilitant, de quibus ſtatim poſt uſum.

XIV. Hîc, *Chirone Neapolitanô* querulante, ſuperari medendi nos prudentiâ videmur ab Arabibus, Ægyptiis, Barbarisque aliis, qui morbis compluribus, febrilibus præprimis ignibus & ipſi peſti, quaſi per compendium, unô hoc ſcarificatu medebantur. Nimirum cùm ſubcutaneum non modò tàm vaſis concluſum quàm extravaſatum ſanguinem feliciter duceret, ſed profundior præſertim grandiores etiam & carnibus altius immerſas arterias pariter & venas ex voto depleret, morboſam totius ſarcinam, plethoram, & hinc oriunda mala tum præſentia, tum imminentia, quicquid obloquatur *I. Guinth. Andernacus de vet. & nova medic. comm. 2. dialog. 3.* de facili ſolvere & difflare potuit, recteque malleolorum non tantùm ſcarificatio *ex comm. Gal. in 2. aphor. 17.* ad quam tenendam omnes machinas adhibet *Ægyptiacæ medicinæ Autor*, ſed & femoris, dorſi, brachiorum inciſio, ubi paria vaſa parilem ſanguinis profuſionem vel ad mortem usque ex *ſuper.* indulgent, V. S. vicariæ audiebant, audirentque rectiùs, ſi de uſu ſatis conveniret, noſtrâ ætate, quâ *L. Fuchſii* cenſurâ *comm. 5. aph. 31.* tanta ſanguini reverentia habetur, ut venæſectiones noſtræ illis veterum

collatæ exiguæ, imò ſcarificationis vix nomine dignæ ſint. De privata evacuatione, humoris à partibus averſione, longè minus dubitandum; optatius enim hæc ſingula utrâque non rarò phlebotomiâ exequi, & quod moroſius agat, minori virium diſpendiô, proniori cujuscunque ætatis, conſtitutionis, vaſorum aſſenſu, ratio & experientia, hisque ducti & edocti *Galenus de rat. cur. per V. S. c. 11. Ludov. Mercatus de rect. præſid. uſ. c. 4. Duncan. Liddelius 4. art. med. 19.* calculis calamisque ſubſcribunt. Experimenta *Pergamenus de cucurb. & ſcarif. Alpinus, Severinus, Rolfinccius l. c.* promunt, aliaque circa ſcarificatum cum cucurbitulis occurrent, ad quem nunc imus.

XV. Σικύασις Græcis inſcribitur, cucurbitare minus Latini Medici, *Horat. Octavianus, Gariopontius, &c.* appellant, ſenſu verbi longè alio, quàm *Voſſius eruditiſſimus l. 4. de vitiis ſermon.* interpretatur. Fit, cùm cucurbitulæ medicæ ſubſidiô culpoſus è ſcarificata cute ſanguis exugitur. Operatio noſtratibus tantùm non quotidiana eſt, ut prior penè ignota, adminiſtrandi modô & effectu diverſa, miratique vel hoc nomine ſubit, fuiſſe etiam inter Medicorum Principes, qui utriusque differentiam non viderint, quam abunde exponit *P. Alpinus l. c. c. 5.* confirmat *H. Mercurialis l. 4. de morb. mulier. c. 1. de peſte c. 16.* Antiquitatem ſuam jactare poſſe ſupra oſtendimus, nec tamen hôc ipsô virulentam nonnullorum cenſuram effugere potuit: ita enim *Theophr. Paracelſus in append. tom. 5.* Der Rath zu ſchrepffen iſt nichts anders als ein Galgenfriſt / iſt gut Milderung halten / nicht wegen Heilung. Schrepffen iſt nichts mehr / dann als wann einer geſchwollen iſt auff Centner ſchwer / und du purgireſt ihm zehen Pfund davon / und iſt morgen wieder wie vor. Sed contra experientiam, contra veritatem. Duriora multò *I. Baptiſta van Helmont. de febr. c. 7. §. 1. 2.* Venæſectiones, inquit, & ſcarificationes concurrunt in cruoris, virium & corporis diminutionem. Huic

verò

verò *Rolfinccius de febr. c. 126. Frider. Hofmannus r. m. m. Wal. 18.* ex aſſe ſatisfaciunt. Veriùs abuſui talia imputat *Fr. Oswaldus Grembs arbor. integr. & rüin. hom. l. 3. de vita long. c. 1.* quem juxtà cum illo deteſtamur. Sunt, qui conſuetudinem metuunt & neceſſariam remedii ſemel admiſsi reiterationem, quod idem de V. S. & purgatione *Iacob. Primeroſius 4. de error. vulg. in med. 8.* de clyſteribus *Ioh. Drawizius ſympt. ſcorb. ſ. 8.* de hirudinibus *Gu. van den Bouſſche 4. de animal. nat. & uſ. med. 20.* de acidulis *Melch. Sebizius diſſ. 3. de acid. ſect. 1. Lud.* von *Hornigk de acid. Swalbac. q. 60.* de fonticulis alii adducunt & prolixiùs reſpondent. Breviter nos: non præſentibus indicantibus non opus eſt indicatis, non indicatorum materiâ: addatur *Sennertus paralip. ad Inſtit. 19.* Novum *Riolanus* ſcrupulum injicit, dum univerſalem ſanguinis circulum cucurbitulas ſcarificatas turbare ſcribit *l. de circ. ſang. c. 14.* at verò è fugiente etiam flumine aquam curſu non interruptô haurire licet: adde *Slegelium l. c. c. 14. exercitat. noſtr. 2. de flux. & reflux. ſangu.* Sed ad rem.

XVI. Cucurbita, cucurbitula vas audit, quod affigitur, formæ & nominis ſimilitudine, communi conſenſu, ab hortenſi cucurbita ductâ. Ventoſas vulgus medicorum dicit, nomenclaturæ rationem *Fuchſius in inſt.* ſuggerit. Ex quolibet quidem materiæ, ſi hanc ſpectes, genere, rectè fieri poſſe *C. Celſus 2. art. med. 11.* largitur, familiares tamen Antiquis, eôdem Autore, æneæ & corneæ fuêre, quibus *Oribaſius & Paulus* vitreas & argenteas, ſecuta ætas metallicas alias addidere. Ligneas *Augenius* nominat, interque has buxeas *Severinus* extollit. Ex ipſa cucurbita olim fiebant, unde fortè nominis etiam aliqua occaſio venit. Fictiles, ſi cæteræ defecerint; ipſa imò fictilia vaſa operi culinari ſacra, caliculum, pultarium *Celſus & Augenius* ſubſtituere jubent. Quà figuram, oblongæ aliæ ſunt & incurvæ, cornette, corniculæ, materiæ intuitu, dictæ, aliæ circulares, ventricoſæ, rotundô tamen omnes orificiô conſtructæ, aliæ clau-

ſæ ſuperiori & laterali parte, infernâ apertæ, aliæ utrinque, diſpari tamen ore, patulæ; in quantitate aliæ magnæ, aliæ parvæ, mediocres aliæ. Ratione adminiſtrationis, alibi ignis beneficiô, alibi ſine hoc applicantur; nonnullæ breviori, longiori aliæ morâ inhærent.

XVII. Etſi verò, ut cucurbitularum debitè applicandarum cura paucos tangit aut angit, pluresque ſequioris præſertim ſexûs, etiam in utero habentes, inſalutatô plerumque & inconſultô Medicô, uſu harum aut veriùs abuſu delectentur, dolente id non ſine cauſa *Godofr. Welſchio hiſt. med. de novo puerp. morb.* ita prædictarum differentiarum rationem vix uſus aut alter habeat, plurimùm tamen, ut educantur qualia oportet, has obſervaſſe refert, nec malè hôc titulô in *Galenum* & *Avicennam Minadous* invehitur, quod nullibi ſub prolixo cucurbitularum examine harum differentias attigerint. Semper quidem trahunt & ex quacunque eductæ materia cucurbitulæ uſum ſuum probant, fortiori tamen vi alias, alias debiliori operari, experientia ſtultorum magiſtra docet, quumque non pari ſemper omnibus in morbis aut ſubjectis tractione evacuationeque opus ſit, quanti hæc apud nos electio eſſe debeat, vel pueri vident, nec antiquos fugit. In pauciora digitum intendemus.

XVIII. Cornearum rarus inter nos quidem uſus eſt, magnus tamen Americanis, totique Thraciæ & Arabiæ commendatiſſimus, *Guil. Piſone & Alpinô* atteſtantibus. Lithuaniæ etiam adhuc notas *Melch. Sebizius comm. de hirud. revuls. & cucurb.* aſſerit, easdemque in thermis Badenſibus *Th. Bartholinus de pulmon. ſ. 5.* obſervavit. Palmam vel ideò cæteris præripiebant, quod his pro cujusvis neceſſitate ſanguinis ſuctum vel urgere vel imminuere arbitrii noſtri eſſet, revocandasque omnino in uſum cenſuit *I. Th. Minadous diſput. 4. de cucurb.* nec refragatur *Sennertus in Inſt.* His vitreæ proximæ ſunt Italis & Gallis communiſſimæ, nec noſtratibus ignotæ. Quod leves, diaphanæ, exuctique copiam ſanguinis

nis

ſtis oculis ipſis ſtatim ſiſtant & menſuram facilè limitent, præ æneis nobis uſitatioribus; licet hæ ignem fidelius cuſtodiant, partem tenacius arripiant, locum merentur. Accedit quod metallicæ ſordes facilè & impuritates imbibant. Quid latioris circuli cucurbitulæ, quid anguſtioris valeant, ipſe *Cous l. de Medico* aperit; plus illæ à remotioribus, hæ parciùs trahunt. Nec minus effectum variant vaſis magnitudo, applicationis modus, & inhæſionis tempus. Majores & magis ventricoſæ, cum igne admotæ, cæteris validius ſugunt, ut & quæ diutius parti immorantur. Plura Autores.

XIX. Noſtratium operandi modus omnium notiſſimus. Abluunt ſcarificatores partem calidâ ſive ad fornacem hyppocauſti, ſive, quod uſitatiſſimum, in Laconicis balneis, quorum locum aliis in regionibus focus luculentus ſupplet, pòſt cucurbitulas, oris leviter prius calefactis & ſevô illitis, absque flamma, ut pars rubeſcat, applicant, mox his avulſis cutem ſcalpellô decenti inordinatis pluribus ictibus incidunt, cucurbitulas denuò affigunt, gravidas ſanguine refigunt, hasque ictibus vel altius inflictis vel renovatis ad ſufficientem humoris exuctum aliquoties repetunt. Alii, flammâ manifeſtâ utentes, in æneas præſertim & metallicas alias ſtuppam cannabinam ſeu linamentum ardens conjiciunt atque corpori imprimunt, donec inhæreant. Hic affigendi æneas modus *Philoſophi* tempore cognitus fuit, ut ænigma *3. rhetor. 2.* quod etiam apud *Plutarchum in convivio Sapientum* extat, & à *Cleodemo* Medico ſolvi non potuit, manifeſtat. Corneas *Ægyptij* & *Americani* non igne, non aquâ calente, ſed validô oris ſuctu, aëre per ſummam foramen evocatô, moxque clausô, ſive cerâ, ſive fruſtulô pellis ovilis aut etiam digitô, orificiô, cuti validiſſimè affigunt, & pro lubitu reiterant: eôdem illi modô vitreas roſtratas ampliores apponunt; enchiriſis & figuræ apud *Alpinum l. 2. c. 13.* depictæ ſunt, cui adde *Ambroſium Paræum lib. 16. chirurgiæ c. 61.* Hic ut unicus Ægypto & Americæ notus modus

dus eſt, ita cum pluribus aliis inter nos ob adminiſtrantium imperitiam penè deſiit. Vidit tamen *Thom. Bartholinus* apud Helvetos cornua talia multis corporis locis affixa *l. c.* Plura de affigendi arte invenies apud *Anonymum de cucurb. Iacobi Fontani methodo junctum, Æginetam, Alpinum, Severinum.* Inſtrumenti vices tuentur ſliutæ noſtræ & communia phlebotoma, ſed magis reſimâ plerunque formâ conſtructa, ut & apud barbaros nonnulla ex ſuperioribus: taxat tamen in illis *Andernacus l. c.* quod plagas nimis arctas poſt ſe relinquant; magis nos curandum putamus, ut virulenti contagii unà cùm cucurbitulis ſuſpicione careant: veſtigia, quæ nos terrent, obvia ſunt apud *Greg. Horſtium lib. 2. epiſt. med. ſ. 6. Paulus* inſtrumenti tribus æqualibus ſcalpellis ſimul junctis conſtantis meminit, quod tres unô ictu plagas infert; ſed hoc ipſemet rejicit ſimplici contentus, *lib. 6. c. 41.*

XX. Quâ vaſcula hæc vi, ſive calore ſive oris ſuctu applicita, ſanguinem provocent, anxios omni tempore Doctores tenuit. Calore trahere communis ferè vox eſt. Sed cum hodie ſub judice lis ſit, an caloris proprium ſit trahere, imò non eſſe à modernis nonnullis ad nauſeam urgeatur, non eſt, ut huic diutiùs immoremur materiæ, cùm præſertim, quô cucurbitulæ modô calore ſubſidiariô hoc deſtituæ operentur, non videamus. *Carteſianæ* Philoſophiæ ſectatores non tractioni, ſed pulſioni favent, aëremque externum compreſſum carnem premendo liquorem in cavitatem cucurbitæ propellere fingunt. Sed invitâ carnis naturâ, quæ tam tenera neutiquam nobis eſt ut levi aëris appulſu loco moveri poſſit & comprimi, *Thom. Bartholinô* arbitrô *de pulmonibus.* Næ, inquit *Vopiſcus Fortunatus Plempius*, ſuis iſti impulſionibus & preſſionibus omnem bonæ philoſophiæ ſuccum exprimunt. Ob vacui igitur fugam fieri credimus; attenuato enim ignis vi aëre aut exſuctô ore ſpiritu cutem ad ſe trahunt cucurbitæ, in tuberculos elevant & patente hâc ſanguinem, integrâ exiſtente ſpiritum & flatus ſugunt: videa-

deatur *Augenius l. 10. de ſang. miſſ. c. 16. Fuchſius in Inſt. de ſcarific. Severinus pyrotechn. chir. l. 1. p. 3. cap. 3. H. Conringius, de ſang. gener. & motu. c. 42. Bartholinus. l. c. Eodem Authore* cucurbitulæ multo vehementius ex partibus humorem trahere dicuntur, ſi nivem ſinu ſuo incluſerint, *de nivis uſu. c. 22.* aut frigidô ambiente obſideantur teſte *Plempiô*. Cauſas citati Authores ſuggerunt.

XXIII. Menſuram excuſſi ſanguinis minimam unciæ duæ, maximam unciæ duodecim, tredecim determinant; quindecim tamen excretas *Walæus* vidit. Balneator quidam apud *Ioh. Langium 1. epiſt. med. 40.* prolicere valuit quantum voluit, fluxumque ad nutum coërcuit; pulvere peculiari ſcalpellum expolivisse creditus fuit, quo ſanguini impetum dedit: auget conjecturam hanc *Grembſius l. c.* venenoſis, ſcribens, tincturis turpis lucri cupidos balneatores acuere phlebotomum ad eliciendum plus cruoris. Spiritus volatilis ſalis ammoniaci, aliaque ſale volatili imprægnata *I. Dan. Majori chir. infuſ. dub. 9. §. 12. dub. 15. §. 3.* fundere ſanguinem dicuntur. Subinde, ubi fibris ſanguis ſuis deſtitutus eſt, orgaſmô per cucurbitulas excitatô, letale profluvium accidit; caſum *I. Rhodius c. 3. obſ. med. 69.* allegat, parque nobis exemplum olim Fridburgæ Haſſorum videre contigit, nec diſſimili uſa fortunâ nobilis illa apud *Langium d. l.* videtur: in peſte ex occulta labe jam ante fluidus; *de la Boë Sylvio* teſte, humor compeſci cucurbitulis irritatus non potuit ex *Zac. Luſitani l. 3. prax. admir. obſ. 42.* Contra aliquando ob conſternationem nullus planè fluxit ſecundum *Phil. Salmuthum c. 3. obſ. 58.* quod idem à ſpirituum acidorum admiſtione fieri *Major l. c. dub. 9.* oſtendit. An his ſecretum Bilſianum, quodcunque ſit, congruit, quo Batavi abſque ſanguinis profuſione brutorum hodie cadavera ſecant? ita enim Amici literæ paucos ante annos ad nos exaratæ: impellunt humorem acidum, quis ſit ad huc latet, in venam jugularem, qui circuli ope in totum delatus corpus ſanguinem in gelatinæ conſiſten-

tiam

tiam cogit, ſicut in ſero ſanguinis carbonibus admoto fieri videmus. Nos experimenta cum oleo tartari & vitrioli fecimus, ſed non reſpondit votis eventus, quamquam parum concretus ſanguis viſus fuerit. Hæc illæ. De ſale mirabili *Glauberi* & fixo alio *D. Ahaſveri Paynyk* aquas in gelatinam vertentibus videatur *Thom. Bartholinus de experim. Bilſian.* Aliquando mera aqua prodiit, *Salmuth. c. 1. obſerv. 87.* cauſas Autor varias incuſat; lymphatica læſa omnem paginam feciſſe videntur.

XXIV. Locus quidem omnis ſanguine gaudens & quem cucurbitæ apprehendere poſſunt, huic operationi commodus eſt, collum tamen, ſcapulas, dorſum, brachia, femora, ſuras, dubio procul ob vaſorum copiam, familiariſſimè invadimus. Sub mento affixit *Z. Luſitanus l. 1. princ. med. hiſt. 74. obſ. 54. l. 1. prax. admir. obſ. 94.* in angina canina, in apoplexia deſperata occipitio *1. pr. med. hiſt. 33. obſ. 31. hiſt. 77. obſ. 57.* in phrenitide ſyncipiti *l. 1. prax. admir. obſ. 24.* retro aures in dolore aurium inflammatorio contumaci *Hippocratis* ductu. *2. epid. ſ. 6. l. c. obſ. 69.* in valida cordis palpitatione ſupra cor admovit *l. d. obſ. 143.* plantis & digitis pedum & pollicis in ſpecie in podagricorum ſolatium ab aliis adplicantur: ratio eſt in vaſis ad extremum pedem excurrentibus & podagricum fomitem ad monticulum præſertim pollicis lateralem deferentibus, qui ideò prima inſtantis mali præludia facit. Videatur *Rolfinccius anat. l. 6. c. 61.* Hoc ſe modò Danorum Rex Chriſtianus IV. per totam vitam præſervaſſe dicitur. Super pubem *Z. Luſitanus. l. 1. prax. hiſt. c. 14. obſervatione annexâ* uteri inflammationi conceſſit; nates his onerat in febribus malignis *P. à Caſtro.* Ad mammas menſibus excedentibus *Cous* ordinat *5. aph. 50.* Cætera præterimus: ſed & in his partibus vulnerandis anatomiæ gnarum operatorem requirit *Autor anonymus cit.* recenſetq; ex Avicenna malè hâc adminiſtratâ chirurgiâ *Z. Luſitanus. l. 1. hiſt. med. princ. hiſt. 72.* linguæ paralyſin ortam.

XXV.

XXV. Sed & tempus & agendi opportunitas, cùm *Senecâ* & veritate ſuffragantibus, nil immaturâ medicinâ periculoſius ſit, aucupanda veniunt, quibus neglectis morphæam natam *H. Mercurialis l. 2. morb. cut. c. 7.* ex *Avicenna* refert, faucium tumorem & inſtantem ſuffocationem *Balthaſar Timæus reſpons. med. 55.* orta notat. At hîc toties peccari à noſtris hominibus videmus, quoties manum huic operationi admovent, dum aſtra prius conſulunt quàm ægrum, frivolas Calendariographorum regulas, & fictitios ſignorum Zodiaci in ſingulas corporis partes dominatus magìs quàm morbos intuentur, cui effreni peccandi licentiæ frenum facile injicit illa omni laude digna, omnibusq́; quibus ſalus humana curæ cordiq́ue eſt, amplectenda conſtitutio apud *Th. Bartholinum diſſert. 5. de medic. Danor. domeſtica. art. 26.* ſine Medici approbati conſenſu nullus chirurgus venam ſecet in morbis gravibus, nec permiſſum ſit balneatori in ſimilibus morbis cucurbitulas affigere, vel alia conſilia dare ſine Medici voluntate. Utinam verò hanc illi inſaniam ſoli inſanirent, nec ſui in contagii conſortium plures etiam Medicorum traherent, quos meritò riſu excipiunt *I. Primeroſius l. 4. de error. vulg. in medic. c. 9. 10. Raymund. Mindererus threnod. med. c. 17. Abdias Trew in aſtrol. med.* qui periculò in ſe ſuiſque factò plus ſimplici vice regulas iſtas datâ operâ violavit, nihil tamen unquam incommodi inde ſenſit. *diſput. 1. §. 37.* Idoneum verò tempus, ad ductum *Augenij*, duplex occurrit; alterum quod eligimus magis conveniens ſecundum Artis principia; alterum neceſſarium, quod quamvis non ſit optimum, melius tamen eſt, quod in rem præſentem & extemperariè eligi poſſit. Illius intuitu, nonniſi totò prius evacuatô, coctâ materiâ, viribus præſentibus, annis conſentientibus, lunari tributô à ſequiori ſexu jam ſolutô, modò ſub plenilunio, ipſâ imò plenilunii horâ, modò diebus novilunio proximis vel in ipſo novilunii puncto, pro indicantium juſſu, affiguntur;

 in

in conſuetis menſtruum ſpatium nonnullis ſolenne eſt, alii ſingulas anni quadras præſcribunt, diurnum, pomeridianum tempus eligunt. Quæ ubi morbus inducias dat, præſervare potiùs quàm curare animus eſt, aliquando ex uſu eſſe poſſunt: in curatione verò & urgente præprimis morbô, id operationi commodum maximè tempus eſt, quod remedium præſens imperat, quodcunque ſit, ut majori malo, quanto ocyus poſſumus, obviemus.

XXVI. Cruorem ſcarificatione eductum in hortum ſuper gramina vel herbas deportari, aut in fluentum abjici jubet *Kozak. l. c.* ob cauſas, ut addit, non ſuperſtitioſas, ſed juſtas & naturales alibi revelandas. Eundem in podagra & arthritide accuratè collectum in formicarum acervum defodi imperant *Rolfinccius diſput. de podagr. I. Theod. Schenkius de arthrit.* ſpondentq; hôc devoratô dolorem ex afflicto membro ſtatim ceſſaturum, magneticâ virtute: ſed *Rolfinccio* ipsô cenſore *l. 13. conſult. med. 2.* hujus quidem curationis nomen magnum, magnumque à multis applauſum meretur; res ipſa vero ſæpe vana, falſa & ſuperſtitioſa non rarò eſt: hinc laudatur ab his, culpatur ab illis. Videantur *Anonymus de occult. magico-magnet. morbor. cura, Tenzelius in medic. diaſtat. Pharamund. Rhumelius in cura podag. magic. Helmontius de magn. vuln. curat. I. Robertus in he aut. Goël. & reſp. ad Helm. Iac. Balde in ſolat. podagric. aliiq́;.* Medium tenuere beati. Nos quidem cum *Th. Bartholino c. 3. hiſt. Anatom. 66.* non ſtatim damnamus, quæ imperita ratio non ſtatim percipit; interim nec inficiari audemus, multa ſæpe falſa, ſuperſtitioſa ſe multa immiſcere: plura effecta ſubinde veris cauſis ſuis invidemus, quæ talibus rebus ridiculè concedimus. Adi *Swalbe disquiſ. therap. gen. ſect. 1. de cur. magnet.* Convaleſcere ita æger poteſt, non quia ſanguinem per cucurbitulas exuctum gramini ſuperinfudit aut formicis devorandum objecit, ſed quod vitioſi ſanguinis, quô ante gravabatur, natura onere ex parte ſublevata, reliquum re-

col-

collectis aliquantulum viribus faciliori ſive ſuâ ſive artis operâ emendet, aut è corpore eliminet. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

XXVII. Reſtat uſus, quem ſenſibilem, ſed ſenſim tentandam culpabilis ſanguinis ex arteriis ſimul & venis evacuationem diximus: parcior hæc paucior que hîc fit, quàm utraque plebotomia aut ſimplex veterum ſcarificatio largiuntur, vixque ullis ita viribus, ulli ætati, neceſſitate præſente, formidabilis. Cæterùm evacuatio talis, vel plethoræ tam univerſalis quàm particularis depletionem, vel alienarum qualitatum correctionem, vel humoris motu vel quiete peccantis inviam & ordinem reductionem reſpicit; quæſtio de omnibus ſcopis incidit; quibus & quô illis modô ſuccurrat. Totius plenitudini, ſi præprimis ſubitò ex *1. aphor. 3* ſolvenda ſit, ſufficere vix videtur; particulari verò indubitatum & præſentiſſimum non raro remedium affert. *13. m. m. 19.* teſtibus tot partium p.n. inundationibus hâc exantlatis, tot tumoribus hujus unius ope tantum non quotidie detumeſcentibus. Laſſatis bajulorum ex plethora ſcapulis & humeris hôc prudenter auxiliô ſubvenit *Augenius l.d.c.19.* Capiti hâc ex cauſa môdô quôcunque laboranti, citra vel ſenſuum vel memoriæ, experientiâ loquente, jacturam, quæ exceſſui, ſi fit, imputanda, opitulantem manum porrigit, ſive in ſincipite cum *Rhaſe 9. ad Almanſorem, & H. Fracaſtorio in hujus vita* ſive in occipite cum *Z. Luſitano l. 1. Med. Pr. hiſt. 33. obſ. ſing.* celebretur. De modo auxilii dubitantibus *D. Arnold. Friderici de apopl.* ℞. Juvat, inquit, quatenus per vaſa capillaria, quæ ex ſinu tertio craſſæ meningis per ſuturas & foraminula in cutem repentia deſinunt, copiam ſanguinis in cerebri medullam & nervorum principium comprimentis tollit. Loco in pleuritide affecto impoſitæ cum ſcarificatu cucurbitæ noxam extrahunt maleque audax ab *Alexandro Benedicto* remedium accuſatur, modò cautelæ à Galeno *11. m. m. 17.* & *Z. Luſitano prax. hiſt. l. 2. c. 3.* notatæ obſerventur. Succeſſum *L. Riverius c. 3. obſ. 39.* deprædicat, utut *Baronius l. 2. de pleuropnevm. c. 15.*

 expe-

expectatione tardius in morbo celeri ſubſidium putet. *L. Mercatus* in melancholia hypochondriaca ventriculi, turgentibus venis, regioni admovet. Sed an omnem promiſcuè ſanguinem craſſum pariter ac tenuem ſugunt? Pro hoc plurium ſuffragia militant, pauca pro illo. Nos cum utraq; parte facimus; præcipue quidem tenuis, ob vaſa lymphatica ſub glanduloſa cute copioſior & ad motum obſequioſior, trahitur, quem tamen poſt & craſſior pauloq; arctius hærens, ſi adeſt, nec trahente vi, nec viis deficientibus, facile ſequitur, craſſioriq; ita & feliciùs utplurimum quàm per phlebotomiam evacuato liberior reliquo motus conceditur. Pus ipſum apud *Riverium l. c.* emulctum legitur. Extremis partibus & artubus multorum morborum dolorumq; pabulum ſubtrahunt, peregrinis ſanguinem ſaporibus & venenatis μιάσμασι emungant, ſeroſis, ſalſuginoſis, bilioſis, cutem fuliginibus exuunt, hôcq; ipsô arthritidis, podagræ, catarrhorum & cutis fœditatis variæ ſemina extinguunt, febrium inſimul etiam malignarum fomitem ſuffocant, nec incongruè *Kozakio* fontanellorum incommoditatem præcavere creduntur. Motu vel quiete peccantem ſanguinem hâc ope corrigi quotidiana experimenta declamant, nec ratio contradicit. Evocatâ enim furioſi ſanguinis parte & recurſu ab exterioribus ad interiora, à cutaneis & minoribus ad majores venas retardatô, impetus ſive præſens ſive imminens in partes facilè coërcetur. Nec difficilius pigrior ad motum humor incitatur & p. n. quieſcens in viam & ordinem reducitur. Tractionis in cucurbitulis vires *F. Hildan.* in craniis puerorum depreſſis expertus eſt, in ægro poſt applicitas fortiori oris ſuctu cucurbitas, agitatô violentius ſanguine, temulento factô *Walæo* deprehendit, eandem in menſium ſtagnantium & ſugillatorum cura quaſi manibus palpamus.

Cur phthiſin apud *Salmuthum*, hepatis inflammationem apud *Hildanum* induxerint, cauſam *Schneiderus l. 4. de catarrh. ſ. 2. c. 3.* inquirit. Pleniores laudes, qui deſiderat, conſulat *L. Mercatum Anonym. de cucurb. Severinum*, *Rolfincium l. c.* Nos rivum claudimus.